

**ВІДГУК**  
**офіційного опонента на дисертацію**  
**Вікторії Ігорівни Галудзіної-Горобець «Історизм у дизайні одягу другої**  
**половини ХХ – почату ХХІ ст.: генеза, динаміка, стильові особливості»,**  
**подану на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства**  
**за спеціальністю 17.00.07 – дизайн**

У творчому арсеналі дизайнерів ХХІ ст. неосяжна історична мистецька спадщина – від давніх цивілізацій до сучасного мистецтва різних географічних і культурних регіонів. Важко назвати хоча б одного дизайнера, який би у той чи інший період своєї творчості не звертався до історичних джерел. Найскладнішим є таке трактування, застосування джерела, при якому глядач чи носій обов'язково його впізнає, і разом з цим даний виріб є продуктом того часу, в якому його створено. Знаходження цієї тонкої грані поєднання минулого і сучасного визначає сутність художнього методу – історизму. У цьому контексті тема кандидатської дисертації В.І. Галудзіної-Горобець відображає *актуальну* наукову проблему, яка заслуговує на окреме дослідження. Тема виникла не спонтанно, а обумовлюється необхідністю розробки ряду проблем теоретичного і практичного характеру, викликаних потребами проектного синтезу і відтворення форм різних історичних стилів. Подана до захисту праця є комплексним ґрунтовним дослідженням історизму як наскрізної тенденції в дизайні одягу др. половини ХХ – почату ХХІ ст., що набуває домінантного значення на рівні стилеутворення, формотворення, конструктивних і декоративних рішень.

Дослідження В.І.Галудзіної-Горобець відзначається доцільною і логічною структурою – вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки, глосарій. У *вступі* відповідно до необхідних вимог, викладено всі складові: сформульовано об'єкт і предмет дослідження, які логічно узгоджено з метою і поставленими завданнями, зі структурою роботи. *Наукова новизна* положень дослідження полягає в тому, що вперше охарактеризовано еволюцію та образно-стильові особливості історизму в дизайні одягу, подано концепцію історизму як цілісного явища на основі аналізу колекцій дизайнерів зазначеного періоду, які зверталися у своїй творчості до образів і мотивів стилів і напрямів минулих епох.

Вивчаючи історіографію проблеми дослідження (п.1.1), дисертантка звертається до широкого масиву праць з філософії, культурології, моделюванні костюма, в яких тією чи іншою мірою охарактеризовані передумови, значення і функції історичних джерел у художній творчості. Важливими є трактування історизму вченими як інтеграції традицій у новий культурний контекст, стирання меж між епохами (Д.Єрмілова, с.32 дис.), утвердження ідеї «вічного повторення», прагнення «убезпечитись від негараздів сучасності», можливість через «відродження культурних традицій

побачити майбутнє (С.Бушуєва, с.36 дис.), «занурення глядача у часовий і культурний контекст» певної епохи (М.Кузнецова, с.40) та ін.

Джерельна база (п.1.2) представлена кількома групами: зразки історичного костюма з колекцій музеїв Вікторії й Альберта (м.Лондон), музею моди (м.Бат), музеїв моди і текстилю, моди і костюма (м.Париж), Метропітен-музею (м. Нью-Йорк) та ін., наукова література, твори образотворчого мистецтва і художньої літератури, що містять зображення та описи історичних костюмів, fashion-журнали, інтернет-ресурси дизайнерів та фотоматеріали з показів, особисті інтерв'ю авторки з українськими модельєрами Л.Авдєєвою, Т.Бачуро, Г.Забаштою, приватні архіви.

Методологічна основа відповідає меті дослідження: порівняльно-історичний, біографічний, типологічний методи системно застосовано в дослідженні задля вирішення широкого кола завдань – від висвітлення соціокультурних передумов застосування історизму в дизайні одягу зазначеного періоду до розкриття актуальних тенденцій історизму в творчості сучасних світових і українських дизайнерів.

У п.1.3. наводиться понятійно-термінологічний апарат і концептуальні засади дослідження; авторкою пропонується визначення історизму в дизайні одягу як переосмислення за посередництвом творчих методів проектування одягу художніх стилів минулого з визнаними істориками мистецтва назвами сучасного їм костюма або ж позбавленого стильових ознак ширшого кола історичних джерел для вирішення актуальних художньо-проектних завдань. У підрозділі наведено хронологічний ряд проявів історизму, від зафіксованого першого з них у 20-х рр. XIX ст. до нинішнього етапу постмодерністських історичних концепцій. Заслуговує на увагу характеристика проектних методів, що застосовуються у розробці моделей одягу за історичним джерелом, а також прийомів постмодерністських дизайнерських практик. Виваженим і влучним є підхід В.І.Голудзіної-Горобець до аналізу «внутрішньої структури історизму» в дизайні одягу, де розглядаються: 1)джерела творчості, 2)способи, прийоми, методи їх опрацювання, 3)відображення історичних впливів у результатах дизайнерської діяльності на різних структурних рівнях костюма (с.65 дис.).

Чітко дотримуючись обґрунтованого підходу, авторка розкриває прояви історизму і дизайні одягу 1950-1970-х рр. (Розділ 2). Розкриваючи соціокультурні, естетичні і художньо-проектні передумови поширення історизму в дизайнерських практиках 1950-1970-х рр. (п.2.1), дисертантка доводить, що звернення до історичних джерел у зазначений період зумовлене актуалізацією компенсаторної функції художньо-проектної творчості та психологічними чинниками: ностальгією за минулим, прагненням свята і вишуканості, потребами естетизації життя.

Основою аналізу образно-стильової специфіки та тенденції розвитку історизму в творчості провідних світових дизайнерів і будинків мод 1950-1970-х стали три напрямки: 1)переосмислення форм, силуету, конструкції, крою, декору костюмів рококо і неорококо, втілене у творчості К.Діора; 2)стилізація, інтерпретація, асоціативне тлумачення костюма середньовіччя,

Ренесансу, XVII – XIX ст., відображені в колекціях К.Баленсіаги; 3) еkleктизм та ігрове поєднання елементів різних художніх стилів, етніки і ретро в одній моделі чи колекції у творчих експериментах І.С.Лорана, Т.Кензо та ін.

Тему історизму у пошукових стратегіях українських Будинків моделей одягу та доробку вітчизняних дизайнерів др. пол. XX ст. висвітлено у п.2.3. На значному джерельному матеріалі, переважну частину якого введено до наукового обігу вперше, зокрема, на матеріалі творчого доробку Лідії Авдєєвої, Галини Забашти, Людмили Семикіної, авторка виділяє унікальну спрямованість вітчизняного моделювання зазначеного періоду – історизм одержує розвиток у взаємозв'язку з етнічними рисами, тобто, за формулюванням дисертантки – у формі «історичної етніки» (с.8 автореф). Основними джерелами розробок стали історичні костюми та мистецтво Трипілля, Скіфії, Київської Русі, козацького бароко, традиційні народні строї різних регіонів України.

*Розділ 3* присвячено постмодерністським еkleктичним історичним концепціям 1980-2010-х рр.. Виявлено і систематизовано домінуючі історичні мотиви та елементи історичних костюмів у колекціях дизайнерів означеного періоду; з'ясовано, що прийомами постмодерністської естетики стали іронічне цитування і пародійна інтерпретація традицій, гра художніми кодами, еkleктика, синтез або контрастне зіставлення історичних, ретро- або етномотивів. Історичні варіації форм і мотивів 2010-2019 рр. в колекціях сучасних дизайнерів подано у п.3.2. Дисертантка відзначає характерну тенденцію останнього десятиліття – інтеграцію естетичних установок постмодернізму, засновану на культурному діалозі осягнення історичних художніх стилів і сучасних їм костюмів та дистанційованому переосмисленні дизайнерських форм (с.201-202 дис.).

Слід відзначити виважену вибірковість імен дизайнерів, які працювали в царині історизму. До цих імен справедливо не віднесено ряд модельєрів, у т.ч. Г.Шанель, що створювала принципово нові форми одягу, проте влучно віднесене ім'я К.Лагерфельда до плеяди майстрів з характерним ігровим поєднанням актуальних форм на засадах естетично мотивованих діалогу і синтезу (с.12 автореф.), завдяки яким модельєр протягом 36 років у кожній колекції дбайливо і гідно втілював різні грані стилю видатної засновниці.

Завершує розділ аналіз проявів синергії історичного і національного векторів стилеутворення у сучасному українському дизайні одягу (п.3.3). Увагу зосереджено на необароковій стилістиці, авторських історичних концепціях Р.Богущької, О.Тілеженко, Л.Пустовіт, І.Каравай, М.і Р.Костельних та ін.

Вражає список використаних джерел, що налічує 552 позиції; серед них 102 позиції – сайти з представленими колекціями дизайнерів, 439 позицій використаної різномовної літератури на друкованих і онлайн-носіях. 10 позицій представляють архіви дисертантки та українських дизайнерів. Текст рясніє посиланнями на ці джерела, кожен зразок масштабного ілюстративного ряду також належним чином оформлено із окремим

додатком – переліком ілюстрацій з посиланнями на джерело. Слід особливо відзначити таблиці у додатку В «Структурні особливості історизму в творчості провідних світових дизайнерів другої половини ХХ – почату ХХІ століття», яка наочно надає вичерпну інформацію щодо джерел творчості дизайнерів, елементів і структурних рівнів костюма, методів і прийомів опрацювання історичного творчого джерела, найхарактерніших типів комбінації різночасових історичних елементів в одній моделі чи колекції.

Наукові дослідження і результати, які охарактеризувала і оприлюднила дисертантка, надають ґрунтовну базу методів і прийомів дизайнерської творчості для відображення історичних впливів на тих чи інших рівнях структурної і художньої організації костюма. Це дозволяє вважати дослідження завершеним відповідно до поставленої мети на рівні теорії та методології і відкриває подальші перспективи для його продовження у практичній площині. Наступним етапом, за логікою проектного навчального процесу під керівництвом В.І.Голудзіної-Горобець, має бути практичне опрацювання розробки моделей одягу прийомами історизму, так ретельно вивчених і описаних у роботі з подальшою фіксацією результатів. Серед таких прийомів, що застосовуються у роботі з історичним матеріалом і проаналізовано на сторінках дослідження – «цитування», «ренліка», «ретростилізація», «еклектичне комбінування», «трансформація джерела», «запозичення», «реконструкція», «імітація», «інтерпретація», «асоціація». Ґрунтовна основа представленого до захисту дослідження у поєднанні з подальшою практичною складовою вимагатимуть наступної опублікованої праці, яка ствердить ще більшою мірою розвиток історично-орієнтованої моди.

Попри високу оцінку, на яку заслуговує представлена до захисту праця, слід зупинитися на окремих дискусійних питаннях і зауваженнях:

1. Чим обумовлене у дослідженні введення поняття «дизайн-історизм», беручи до уваги вдаль визначення історизму в дизайні одягу (с.62 дис.) і враховуючи, що у науковій літературі поширеним є розуміння історизму як напряму в архітектурі й матеріальній культурі ХІХ ст., історизму як методу в дизайні та інших видах творчості?

2. Чи можна вважати 1950-1970-ті рр. етапом становлення історизму в дизайні одягу, як це сформульовано у назві Розділу 2, враховуючи, наприклад, «друге рококо», втілене при дворі Наполеона ІІІ і імператриці Євгенії як наслідування пишності й величі двору Людовіка ХVІ, або ряд костюмів, створених Ч. Ф. Вортон у 1850-1890-х рр., який надихався костюмами на живописних полотнах попередніх епох у галереях Англії та Франції?

3. Характеризуючи методологічну основу дисертації авторка зазначає: «Виявлення образно-стильової специфіки історизму в дизайні одягу ХХ – почату ХХІ ст. забезпечує мистецтвознавчий аналіз колекцій та окремих дизайн-вразків» (с. 22 дис.), при цьому не конкретизуючи, які саме з методів мистецтвознавчого аналізу застосовані у виявленні специфіки історизму: образно-стилістичного, формального чи іншого;

4. Застосовані у дослідженні цінні джерела – особисті інтерв'ю авторки та приватні архіви українських модельєрів слід було внести до опису джерельної бази у відповідній рубриці автореферату та вступу дисертації, що збагатило би її змістовне наповнення.

Висловлені запитання і зауваження не впливають на високу оцінку представленого до захисту дослідження. На основі вивчення дисертації, автореферату та публікацій за результатами дослідження, можна констатувати:

- 1) Дисертація є самостійною завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що в сукупності є вагомим внеском у сучасну мистецтвознавчу науку, історію та розвиток теорії і практики проектування одягу;
- 2) Основні положення дисертації достатньою мірою висвітлено в 11 одноосібних публікаціях: 5 у фахових виданнях (з них 3 – у виданнях, введених до міжнародних наукометричних баз); 6 – у вигляді апробацій на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях з публікацією матеріалів.;
- 3) Автореферат ґрунтовно відбиває основні положення дослідження, його зміст ідентичний змісту дисертації.

Отже, дисертаційне дослідження «Історизм у дизайні одягу другої половини ХХ – почату ХХІ ст.: генеза, динаміка, стильові особливості» за структурою, викладом, обґрунтованістю і новизною наукових положень і висновків відповідає чинному Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Вікторія Ігорівна Галудзіна-Горобець заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – дизайн.

Офіційний опонент:  
доктор мистецтвознавства, професор  
кафедри художнього моделювання костюма  
Київського національного університету  
технологій та дизайну



Т.Ф.Кротова

Підпис *Т.Ф. Кротова*  
засвідчую  
Зав. КАНЦ *Кротова*